

หนังสือ สมบัติผู้ดี ฉบับสมบูรณ์

สวัสดิการ

คงได้ยินได้ฟังได้อ่านมาแล้วใช่ไหมครับ ว่ามีการอ้างอิงถึงเรื่องหนังสือชื่อ "สมบัติผู้ดี" กันอยู่เนืองๆ ซึ่งเราก็จำได้ว่าเคยผ่านตาแต่ในยุคนี้น้อยคนจะสามารถหาอ่านกันได้ครับ

ผมยังจำได้เลยครับว่า เคยไปเดินหาตามร้านหนังสือต่างๆ กว่าจะเจอ ก็ต้องที่ ร้านศึกษาภัณฑ์ ชั้น 4 พิฆาตพาร์ค รัชสิด โนนคริบ แต่วันนี้ ขอเรียนว่า โชคดีมากครับ ที่ไปเจอคนแนะนำลิงค์นี้มา จากกระทู้หนึ่งในเว็บบอร์ดพันธุทิพย์ จึงขอถือโอกาสนามาแปะที่นี่ เพื่อใครจะนำไปเผยแพร่ในโอกาสอันเหมาะสมควรได้ครับ

เป็นเรื่องค่อนข้างโบราณครับ แต่ "ความดี" ที่จะมีส่วนเสริมภาพลักษณ์ บุคลิกภาพ ทักษะคติ อันทรงคุณค่าอย่างนี้ ไม่มีล้ำสมัยนะครับ ผมว่า...

<http://www.baanjomyut.com/library/aristocrat/page01.html>

สมบัติผู้ดี

เจ้าพระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ (ม.ร.ว. เปีย มาลากุล) เรียบเรียง พ.ศ. 2455

บทที่ 1 ผู้ดี ย่อมรักษา ความเรียบร้อย

- กายจริยา

- 1) ย่อมไม่ใช้กริยาอันข้ามกรายบุคคล
- 2) ย่อมไม่อาจเอือมในที่ต่ำสูง
- 3) ย่อมไม่ล่วงเกินถูกต้องผู้อื่น ซึ่งไม่ใช่หยอกกันฐานเพื่อน
- 4) ย่อมไม่เสียดสี กระทบกระทั่งกายบุคคล
- 5) ย่อมไม่ลุกนั่งเดินเหินพรวดพราด โคนผู้อื่นหรือสิ่งของแตกหักเสีย
- 6) ย่อมไม่ส่งของให้ผู้อื่น ด้วยกริยาอันเสือกไสผลักโยน

- 7) ย่อมไม่ผ่านหน้าหรือบังตาผู้อื่น เมื่อเขาดูสิ่งใดอยู่ เว้นแต่เป็นที่เฉพาะ
- 8) ย่อมไม่เอ็งอิ่ง เมื่อเวลาผู้อื่นทำกิจ
- 9) ย่อมไม่เอ็งอิ่ง ในเวลาประชุมสดับศรับฟัง
- 10) ย่อมไม่แสดงกิริยาคึงคัง หรือพูดจาอีกทีกนบ้านแขก

- วจิริยา

- 1) ย่อมไม่สอดสวนวาทาหรือแย่งชิงพูด
- 2) ย่อมไม่พูดด้วยเสียงอันคังเหลือเกิน
- 3) ย่อมไม่ใช้เสียงควาด หรือพูดจากระโหกระซาก
- 4) ย่อมไม่ใช้วาจาอันหักหาญคึงคัง
- 5) ย่อมไม่ใช้ถ้อยคำอันหยาบคาย

- มโนจิริยา

- 1) ย่อมไม่ปล่อยใจให้ฟังชานกำเริบหยังโยโส
- 2) ย่อมไม่บันคาลโทสะให้เสยกิริยา

บทที่ 2 ผู้ดี ย่อมไม่ทำอวดลามก

- กายจิริยา

- 1) ย่อมไม่ใช้เสื้อผ้าเครื่องแต่งตัวอันสะอาด และแต่งโดยเรียบร้อยเสมอ
- 2) ย่อมไม่แต่งตัวในที่แจ้ง
- 3) ย่อมไม่จิ้มครักล้วงและ เกะเการ่างกายในที่ประชุมชน
- 4) ย่อมไม่กระทำการ ที่ควรจะทำในที่ลับในที่แจ้ง
- 5) ย่อมไม่หาวเรอ ให้ปรากฏในที่ประชุมชน
- 6) ย่อมไม่จามด้วยเสียงอันคัง และโดยไม่ป้องกำบัง
- 7) ย่อมไม่บ้วนซากด้วยเสียงอันคัง หรือให้เประอะเปื้อน ให้เป็นที่รังเกียจ
- 8) ย่อมไม่ลุกกลนและเทอะ มุมมามในการบริโภค
- 9) ย่อมไม่ถูกค้อง หรือหยิบยื่นสิ่งของ ที่ผู้อื่นจะบริโภคด้วยมือตน
- 10) ย่อมไม่ล้วงล้า ข้ามหยิบ ของบริโภคผ่านหน้าผู้อื่น ซึ่งควรขอโทษ และขอให้เขาส่งให้
- 11) ย่อมไม่ละลาบละล้วง เอาของผู้อื่นมาใช้ในการบริโภค เช่น ถ้วยน้ำ และผ้าเช็ดมือ เป็นต้น
- 12) ย่อมไม่เอาเครื่องใช้ของคน เช่น ซ้อนส้อมไปล้วงคัก คึงบริโภคซึ่งเป็นของกลาง
- 13) ย่อมระวัง ไม่พูดจาตรงหน้าผู้อื่น ให้ใกล้ชิดเหลือเกิน

- วจิริยา

- 1) ย่อมไม่กล่าวถึงสิ่งโสโครก ฟังรังเกียจในท่ามกลางประชุมชน
- 2) ย่อมไม่กล่าวถึงสิ่งควรปิดบัง ในท่ามกลางประชุมชน

- มโนจิริยา

- 1) ย่อมฟังใจที่จะรักษาความสะอาด

บทที่ 3 ผู้ดี ย่อมมีสัมมาคารวะ

- กายจริยา

- 1) ย่อมนั่งด้วยกิริยาอันสุภาพ เฉพาะหน้าผู้ใหญ่
- 2) ย่อมไม่ขึ้นหน้าผ่านผู้ใหญ่
- 3) ย่อมไม่หันหลังให้ผู้ใหญ่
- 4) ย่อมแหวกที่ หรือให้ที่นั่งอันสมควรแก่ผู้ใหญ่ หรือผู้หญิง
- 5) ย่อมไม่ทัดหรือคาบหูรี คาบกล้อง และสูบให้ควันไปรมผู้อื่น
- 6) ย่อมเปิดหมวก เมื่อเข้าชายคาบ้านผู้อื่น
- 7) ย่อมเปิดหมวกในที่เคารพ เช่น โบสถ์ วิหาร ไม่ว่าแห่งศาสนาใด
- 8) ผู้น้อยย่อมเคารพผู้ใหญ่มาก่อน
- 9) ผู้ชายย่อมเคารพผู้หญิงก่อน
- 10) ผู้ลาย่อมเป็นผู้เคารพก่อน
- 11) ผู้เห็นก่อน โดยมากย่อมเคารพก่อน
- 12) แม้ผู้ใดเคารพตนก่อน ย่อมต้องตอบเขาทุกคน ไม่เฉยเสีย

- วจีจริยา

- 1) ย่อมไม่พูดจาล้อเลียนหลอกลวงผู้ใหญ่
- 2) ย่อมไม่กล่าวร้าย ถึงญาติมิตรที่รักใคร่นับถือ ของผู้ฟังแก่ผู้ฟัง
- 3) ย่อมไม่กล่าววาจา อันคิดเยนสิ่งเคารพ หรือที่เคารพของผู้อื่นแก่ตัวเขา
- 4) เมื่อจะขอทำล่วงเกินแก่ผู้ใด ย่อมต้องขออนุญาตตัวเขาเสียก่อน
- 5) เมื่อคนทำพลาดล่วงสิ่งใด แก่บุคคลผู้ใด ควรออกวาจาขอโทษเสมอ
- 6) เมื่อผู้ใดได้แสดงคุณต่อตนอย่างไร ควรออกวาจาขอบคุณเขาเสมอ

- มโนจริยา

- 1) ย่อมเคารพยำเกรง บิดา มารดา และอาจารย์
- 2) ย่อมนับถือนอบน้อมต่อผู้ใหญ่
- 3) ย่อมมีความอ่อนหวานแก่ผู้น้อย

บทที่ 4 ผู้ดี ย่อมมีกิริยาเป็นที่รัก

- กายจริยา

- 1) ย่อมไม่ฝาดฝืนเวลานิยม คือ ไม่ไปใช้กิริยาอื่น เมื่อเขานั่งกับพื้น และไม่ไปนั่งกับพื้น
เมื่อเวลาเขายืนเดินกัน
- 2) ย่อมไม่ไปนั่งนานเกินสมควร ในบ้านผู้อื่น
- 3) ย่อมไม่ทำกิริยาเริ่นเริงเมื่อเขามีทุกข์
- 4) ย่อมไม่ทำกิริยาโสกเศร้าให้ชิวแห้ง ในที่ประชุมรื่นเริง

- 5) เมื่อไปอยู่ที่ประชุมรื่นเริง ย่อมช่วยสนุกชื่นบานให้สมเรื่อง
- 6) เมื่อเป็นเพื่อนที่ชั่ว ย่อมต้องกลมเกลียว และร่วมลำบาก ร่วมสนุก
- 7) เมื่อคนเป็นเจ้าของบ้าน ย่อมต้องต้อนรับ และเชื้อเชิญแขกไม่เพิกเฉย
  - 8) ย่อมไม่ทำกริยาบีบบังคับต่อแขก
  - 9) ย่อมไม่ให้แขกต้องคอยนาน เมื่อเขามาหา
  - 10) ย่อมไม่จ้องดูนาฬิกา ในเวลาที่แขกยังนั่งอยู่
- 11) ย่อมไม่ใช้กริยาอันนุ้ยนู้ หรือกระซิบกระซาบกับผู้ใด ในเวลาเมื่อคนอยู่เฉพาะหน้าผู้หนึ่ง
- 12) ย่อมไม่ใช้กริยาอัน โกรธเคือง หรือดูคั่น ผู้คนว่าไพร่ ต่อหน้าแขก
  - 13) ย่อมไม่จ้องดูบุคคล โดยเพ่งพิศเหลือเกิน
  - 14) ย่อมต้องรับส่งแขกเมื่อไปมา ในระยะเวลาอันสมควร

- วจีจริยา

- 1) ย่อมไม่เที่ยวดิเสียน สิ่งของที่เขาตั้ง แต่ง ไว้ในบ้านที่ตนไปผู้
- 2) ย่อมไม่กล่าวสรรเสริญรูป กาย บุคคล แก่ตัวตนเอง
  - 3) ย่อมไม่พูดให้เพื่อนเก้อกระดาก
  - 4) ย่อมไม่พูดเปรียบเปรย เคะแคะสตรี กลางประชุม
  - 5) ย่อมไม่ก่อนแคะติรูปกายบุคคล
  - 6) ย่อมไม่ทักถึงการร้าย โดยพลุ้งโพล่งให้เขาตกใจ
  - 7) ย่อมไม่ทักถึงสิ่งอันน่าอาย น่ากระดากโดยเปิดเผย
  - 8) ย่อมไม่เอาสิ่งที่น่าอับอาย จะกระดากมาเล่าให้แขกฟัง
  - 9) ย่อมไม่เอาเรื่องที่เขาฟังซ่อนเร้น มากล่าวให้อับอายหรือเจ็บใจ
    - 10) ย่อมไม่กล่าวถึงการอัปมงคล ในเวลายามงคล

- มโนจริยา

- 1) ย่อมรู้จักเกรงใจคน

บทที่ 5 ผู้ดี ย่อมเป็นผู้มีสง่า

- กายจริยา

- 1) ย่อมมีกริยาอันผึ่งผายของอาจ
- 2) จะยืนนั่ง ย่อมอยู่ในลำดับอันสมควร ไม่เป็นผู้แอบหลังคน หรือหลีกเข้ามุม
  - 3) ย่อมไม่เป็นผู้สะทก สะท้าน งงเงิ่น หยุดยุย ยั้งๆ

- วจีจริยา

- 1) ย่อมพูดจาจะฉานชัดถ้อยความ ไม่อุบอปปอ้อมอ้อม

- มโนจริยา

- 1) ย่อมมีความรู้จักงาม รู้จักดี
- 2) ย่อมมีอัชฌาสัยอันกว้างขวาง เข้าไหนเข้าได้

- 3) ย่อมมีอัจฉริยภาพเป็นนักเลง ใครจะพูดหรือเล่นอันใด ก็เข้าใจและต่อคิด
- 4) ย่อมมีความเข้าใจวงอวโวก ไหวพริบรู้ทันถึงการณ์
- 5) ย่อมมีใจอันองอาจกล้าหาญ

บทที่ 6 ผู้ดี ย่อมปฏิบัติกิจการงานดี

- กายจริยา

- 1) ย่อมทำการอยู่ในระเบียบแบบแผน
- 2) ย่อมไม่ถ่วงเวลาให้ผู้อื่นคอย
- 3) ย่อมไม่ละเลยที่จะตอบจดหมาย
- 4) ย่อมไม่ทำการแต่ต่อหน้า

- วาจาจริยา

- 1) พูดสิ่งใดย่อมให้เป็นที่ยึดถือได้
- 2) ย่อมไม่รับวาจาคล่องๆ โดยมีได้เห็นว่า การจะเป็นได้หรือไม่

- มโนจริยา

- 1) ย่อมเป็นผู้รักษาความลับในเวลา
- 2) ย่อมไม่เป็นผู้เกียจคร้าน
- 3) ย่อมไม่เข้าใจว่า ผู้ดีทำอะไรด้วยตนไม่ได้
- 4) ย่อมไม่เพเลิดเพลิน จนละเอียดให้การเสีย
- 5) ย่อมเป็นผู้รักษาความเป็นระเบียบ
- 6) ย่อมเป็นผู้อยู่ในบังคับบัญชา เมื่ออยู่ในหน้าที่
- 7) ย่อมมีมานะในการงาน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก
- 8) ย่อมเป็นผู้ทำอะไรทำจริง
- 9) ย่อมไม่เป็นผู้ตั้งคั่นในที่ผิด
- 10) ย่อมปรารถนาความดี ต่อการงานที่ทำอยู่เสมอ

บทที่ 7 ผู้ดี ย่อมเป็นผู้ใจดี

- กายจริยา

- 1) เมื่อเห็นใครทำผิดพลาดน่าเอือมระอา ย่อมช่วยยกกลับเคลื่อน หรือทำไม่เห็น
- 2) เมื่อเห็นสิ่งของ ของใครตกหรือเสื่อมเสีย ย่อมต้องหยิบยื่นให้ หรือบอกให้รู้ตัว
- 3) เมื่อเห็นเหตุร้าย หรืออันตรายจะมีแก่ผู้ใด ย่อมต้องรีบช่วย

- วาจาจริยา

- 1) ย่อมไม่เยาะเย้ย ถากถาง ผู้กระทำความผิด
- 2) ย่อมไม่ใช้วาจาอันข่มขู่

- มโนจริยา

- 1) ย่อมไม่มีใจอันโหดเหี้ยม เกรี้ยวกราด แก่ผู้น้อย
- 2) ย่อมเอาใจโอบอ้อมอารีแก่ผู้อื่น
- 3) ย่อมเอาใจช่วยคนเคราะห์ร้าย
- 4) ย่อมไม่เป็นผู้ซ้ำเติมคนเสียที
- 5) ย่อมไม่เป็นผู้เอาฆาตจงเวร

บทที่ 8 ผู้ดี ย่อมไม่เห็นแก่ตัวฝ่ายเดียว

- กายจริยา

- 1) ย่อมไม่พิกหากความสบายก่อนผู้ใหญ่ หรือผู้หญิง
- 2) ย่อมไม่เลือกสนแย่งชิง ที่นั่ง หรือที่คู่อันใด
- 3) ย่อมไม่เที่ยวแข่งผู้หนึ่ง มาจากผู้หนึ่ง ในเมื่อเขาสนทนากัน
- 4) เป็นผู้ใหญ่ จะไปมาลุนนึ่งยอมไว้ช่อง ให้ผู้น้อยมีโอกาสบ้าง
- 5) ในการเลี้ยงดูยอมเพื่อแม่ เชื้อเชิญแก่คนข้างเคียงก่อนตน
- 6) ในการบริโภค ย่อมหยิบยก ขึ้นส่งสิ่งของแก่ผู้อื่นต่อๆ ไปไม่มุ่งแต่กระทำกิจส่วนตน
- 7) ย่อมไม่รวบสามตะกลาม สักกวาดจวเขาของที่เขาตั้งไว้เป็นกลาง จนเกินส่วนที่ตนจะได้
- 8) ย่อมไม่แสดงความไม่เพียงพอ ในสิ่งของที่เขาหยิบยกให้
- 9) ย่อมไม่นั่งนอนใจ ให้เขาออกทรัพย์แทนส่วนตนเสมอ เช่น ในการเลี้ยงดู หรือใช้ค่าเดินทาง เป็นต้น
- 10) ย่อมไม่ลืมหิมที่จะส่งของ ซึ่งคนอื่นได้ส่งเคราะห์ให้ตนยืม
- 11) การให้สิ่งของ หรือเลี้ยงดู ซึ่งเขาได้กระทำแก่ตน ย่อมต้องตอบแทนเขา

- วจีจริยา

- 1) ย่อมไม่ขอแยกผู้หนึ่งมาจากผู้ใด เพื่อพาไปพูดจากความลับกัน
- 2) ย่อมไม่สนทนาแต่เรื่องคนฝ่ายเดียว จนคนอื่นไม่มีช่องจะสนทนาเรื่องอื่นได้
- 3) ย่อมไม่นำฐานะคนเขาก้าวแทรก ในเวลาฐานะอื่นของเขาหลุมุน
- 4) ย่อมไม่กล่าววาจาดีเตียน ของที่เขาหยิบยกให้ว่าไม่ดี หรือไม่พอ
- 5) ย่อมไม่ได้ถามราคา ของที่เขาได้หยิบยกให้แก่ตน
- 6) ย่อมไม่แสดงราคาของ ที่จะหยิบยกให้แก่ผู้ใด ให้ปรากฏ
- 7) ย่อมไม่ใช้วาจาอัน โอ้อวดตน และลบหลู่ผู้อื่น

- มโนจริยา

- 1) ย่อมไม่มีใจมักได้ ที่เขวของเขารำไป
- 2) ย่อมไม่ตั้งใจปรารถนาของรักเพื่อน
- 3) ย่อมไม่พึงใจการหยิบยืมข้าวของ ทองเงินซึ่งกันและกัน
- 4) ย่อมไม่หวังแต่จะพึงอาศัยผู้อื่น
- 5) ย่อมไม่เป็นผู้เก้ขงอน ทอดเทการงานคนให้ผู้อื่น
- 6) ย่อมรู้คุณผู้อื่นที่ได้ทำแล้วแก่ตน
- 7) ย่อมไม่มีใจริษยา

บทที่ 9 ผู้ดี ย่อมรักษาความสุจริตโดยตรง

- กายจริยา

- 1) ย่อมไม่ละลาบละล้วงเข้าห้องเรือนแขก ก่อนเจ้าของบ้านเขาเชิญ
- 2) ย่อมไม่แกลลอคสอดค้ำสาย โดยเพ่งเล็งเข้าไปตามห้องเรือนแขก
- 3) ย่อมไม่เที่ยวลวงโน้มน้า หยุิบนี้ของผู้อื่นจนเหลือเกิน ราวกับว่าจะค้นหาสิ่งใด
- 4) ย่อมไม่เที่ยวขอ หรือหยุิบลวยดูจดหมาย ของผู้อื่นที่เจ้าของ ไม่มีความประสงค์จะให้ดู
- 5) ย่อมไม่เที่ยวขอ หรือหยุิบลวยดูสมุดพก หรือสมุดจดรายงานบัญชีของผู้อื่น ซึ่งคน ไม่มีธุระเกี่ยวข้องเป็นหน้าที่
  - 6) ย่อมไม่เที่ยวนั่งที่โต๊ะ เขียนหนังสือของผู้อื่น
  - 7) ย่อมไม่เที่ยวเปิดดูหนังสือ ตามโต๊ะเขียนหนังสือของผู้อื่น
  - 8) ย่อมไม่แทรกเข้าห่มผู้อื่น ซึ่งเขาไม่ได้เชื้อเชิญ
  - 9) ย่อมไม่ลอบแอบฟังคนพูด
  - 10) ย่อมไม่ลอบแอบดูของลับ
  - 11) ถ้าเห็นเขาจะพูดความลับกัน ย่อมต้องหลบตา หรือลีด้้ว
  - 12) ถ้าจะเข้าห้องเรือนผู้ใด ย่อมต้องเคาะประตู หรือกล่าววาจาให้เขารู้ด้้วก่อน

- วาจาจริยา

- 1) ย่อมไม่ชอกแซกไต่ถามธุระส่วนตัว หรือการในบ้านของเขา ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องแก่ตน
- 2) ย่อมไม่เที่ยวถามเขาว่า นั้นเขียนหนังสืออะไร
- 3) ย่อมไม่ถามถึงผลประโยชน์ที่เขาหาได้ เมื่อตนไม่ได้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง
- 4) ย่อมไม่เอาการในบ้านของผู้ใด มาแสดงในที่แจ้ง
- 5) ย่อมไม่เก็บเอาความลับ ของผู้อื่นมาเที่ยวพูดแก่ผู้อื่น
- 6) ย่อมไม่กล่าวถึงความชั่วร้าย อันเป็นความลับเฉพาะบุคคลในที่แจ้ง
- 7) ย่อมไม่พูดสลับปลับ กลับกลอก ตลบตะแลง
- 8) ย่อมไม่ใช้คำสบถติดปาก
- 9) ย่อมไม่ใช้ถ้อยคำมุสา

- มโนจริยา

- 1) ย่อมไม่เป็นคนต่อหน้าอย่างหนึ่ง ลับหลังอย่างหนึ่ง
- 2) ย่อมเป็นผู้รักษา ความไว้วางใจของผู้อื่น
- 3) ย่อมไม่แสวงประโยชน์ ในทางที่ผิดธรรม
- 4) ย่อมเป็นผู้ตั้งอยู่ในความเที่ยงตรง

บทที่ 10 ผู้ดี ย่อมไม่ประพฤติชั่ว

- กายจรรยา

- 1) ย่อมไม่เป็นพาลที่ขู่เคาะกระร้าว และกระทำร้ายคน
- 2) ย่อมไม่ข่มเหงผู้อ่อนกว่า เช่น เด็ก หรือผู้หญิง
- 3) ย่อมไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เจ็บอาช เพื่อความสนุกยินดีของตน
- 4) ย่อมไม่หาประโยชน์ ด้วยอาการที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
- 5) ย่อมไม่เสพสุราจนถึงเมา และคิด
- 6) ย่อมไม่มั่วสุมกับสิ่งอันเลวทราม เช่น กัญชา ยาฝิ่น
- 7) ย่อมไม่หมกมุ่นในการพนัน เพื่อจะปรารถนาทรัพย์
- 8) ย่อมไม่ถือเอาเป็นของตน ในสิ่งที่เจ้าของไม่อนุญาตให้
- 9) ย่อมไม่พึงใจ ในหญิงที่มีเจ้าของหวงแหน

- วจิจริยา

- 1) ย่อมไม่เป็นพาลพอใจทะเลาะวิวาท
- 2) ย่อมไม่พอใจนินทาว่าร้ายกัน และกัน
- 3) ย่อมไม่พอใจพูดส่อเสียด ชุขง
- 4) ย่อมไม่เป็นผู้สอพลอ ประจบประแจง
- 5) ย่อมไม่แข่งชกให้ร้ายผู้ใด

- มโนจริยา

- 1) ย่อมไม่ปองร้ายผู้อื่น
- 2) ย่อมไม่คิดทำร้ายผู้อื่น เพื่อประโยชน์ตน
- 3) ย่อมมีความเห็นยวรั้งใจตนเอง
- 4) ย่อมเป็นผู้มีความละเอียดแก่บาป